

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

פסול משפט
גר מצוה
כ"ב א מ"י פ"ו מהלכות
ערכין הלכה ד'
ג"ג ב מ"י פ"א מהלכות
תמורה הלכה ד'
ד"ד ג מ"י פ"ד מהלכות
תולדות הלכה ג'
ה"ה ד ד מ"י פ"ג מהל'
תמורה הלכה ה'
ו"ו ז מ"י פ"ה הלכה י'
ז"ז ח מ"י פ"ד מהלכות
פסולי המקדשין הלכה
ח ופ"ג מהלכות תמורה
הלכה ח'

רבינו הנחאל

וחביתי כ"ג ופסח דקרבן
יחיד הן ודוחין את השבת
ואת הטומאה לאו מכלל
דאיכא טנא דתני דאנון
קרבן צבור. ואתמדין
ולטעמיה דא דתניא איך
יעקב והלא פר העלם דבר
של צבור ושעיר עזי
והגינה דקרבן צבור הן
ואין דוחין את השבת
ולא את הטומאה מכלל
דאיכא טנא דתני דאנון
קרבן יחיד ונבנה אלא
ר"מ ור' יעקב תרתייהו
נקמהדרין אלא טנא דתני
כמתניתין במסכת תמורה
יש בקרבנות הצבור מה
שאין בקרבני היחיד
שקרבנות הצבור דוחין
השבת והטומאה וקרבנות
יחיד אין דוחין לא שבת
ולא טומאה וא"ל ר' מאיר
כללא הוא היחיד והרי פר
יוה"כ בב. וא"ל ר' יעקב
כללא הוא בצבור והרי פר
העלם דבר של צבור כו'
אלא אי שמיך ק"ל כללא
האי כללא כל שזמנו קבוע
דוחה שבת ודוחה טומאה
ואפילו קרבן יחיד וכל
שאין זמנו קבוע לא דחי
לא שבת ולא טומאה
אפילו קרבן צבור.
נאייתביה אביי ובי (אין)
[מן לא מצוין] מי ששונה
כי פר יוה"כ קרבן צבור
הוא. והתני פר של יוה"כ
או שעיר עזי שאבדו כו'
ר"א ור"ש אומרים ידעו עד
שיסתאבו וימכרו ויפלו
לנדבה. שאין חטאת צבור
מתה. הנה אלו התנאים
אומרים כי פר יוה"כ
חטאת צבור הוא. ודחינו
מאי פר פר העלם דבר
של צבור כו'. והתניא
בהריא פר של יוה"כ.
ושעיר של יוה"כ ותרצינא
לא חטאת שאין חטאת
צבור מתה אלא חטאת
חטאת השותפין מתה.
למאי נפקא מינה דלא
מייחזי כהנים פר
בהוראה כהניסין
(בהוראות) [בהוראות] פרק
ראשון וף ו. א"ל אבי
לרב יוסף שמענא ליה לר'
שמעון דאמר חטאת
השותפין לא אולא למיתה.
דתיא פר ושעיר של יוה"כ
שאבדו והפריש אחרים
תחתיהו כולן ימותו דברי
ר' יהודה ר' אלעזר ור'
שמעון אומרים ידעו עד
שיסתאבו וימכרו ויפלו
לנדבה. שאין חטאת צבור
מתה. הנה אלו התנאים
אומרים כי פר יוה"כ
חטאת צבור הוא. ודחינו
מאי פר פר העלם דבר
של צבור כו'. והתניא
בהריא פר של יוה"כ.
ושעיר של יוה"כ ותרצינא
לא חטאת שאין חטאת
צבור מתה אלא חטאת
חטאת השותפין מתה.
למאי נפקא מינה דלא
מייחזי כהנים פר
בהוראה כהניסין

ג:

הוציאו לו

לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה כו'. מכ"ל דאיכא מאן דאמר דשותפות. אף על גב דאיכא למימר דהא דקרי ליה רבי מאיר קרבן יחיד לא אלא לאפוקי מת"ק דקא סמיס למילתיה וקאמר קרבנות צבור דוחה שבת וטומאה וקאמר ליה רבי מאיר לא היה לך לומר דהאי ליטנא דאין הדבר תלוי צוה כדאמר לעיל אצל מודה הוא דקרבן שותפין הוא ואינו עושה תמורה לדידה כמו לת"ק ור"י אלעזר משמע ליה דקרבן יחיד ממש הוא מדקרי ליה קרבן יחיד דאי לא אלא לאפוקי מת"ק הכי הוה ליה למימר והלא פר יום הכפורים וצדתי כהן גדול ופסח שאין קרבן צבור ודוחה שבת וכו' ולמסקנא דמסקינן דרבי אלעזר מביעיא ליה האי"ל מקיבעא מכפרי או מקופיא היינו ספיקי דמסקנא ליה אי קרבן יחיד דר"מ דווקא או לאו דווקא אלא לאפוקי מת"ק קאמי דפ"י: אה"ן הכהנים בקביעותא מכפרי או בקופיא מכפרי. הכא משמע אי מקופיא מכפרי או עושה תמורה אע"ג דאיכא טובא דמכפרי צוה מקופיא לא חשיב קרבן שותפין ועושה תמורה ומינה דלמרינן צדתיים צפ"ק (דף ה:): הניח צדמה לשיני בניו ומת קריעה ואין ממירין צוה משום דאין שותפין עושין תמורה אע"ג דמסיק התם דירוש לא מכפר אלא מקופיא ויש לומר התם דליכא אלא יורשין דמכפרי צוה מקופיא חשיב קרבן שותפין אצל הכא דאיכא כהן גדול דמכפר צוה מקיבעא לא חשיבא כפרה לדידהו כלום וכמאן דלימא דמי ולא חשיב קרבן שותפין ומינה צוה: א דילמא מקופיא מכפרי. וצדתי נמי מקופיא מכפרי דאי לא הכי הויה ליה דשותפין ואין עושין תמורה: חומר בתמורה כו'. מינה לי אמאי לא חשיב שהתמורה חלה אפילו בטעות דאמר יהיה שאין כן צדמה דהקדש טעות אינו הקדש צדמותו וצוה שדומה שבת וטומאה ואע"ג דמעשר צדמה נמי ישנו בטעות שאם קרא לתשיעי ועשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין¹⁰ הכא לא איירי במעשר שהרי אינו דוחה שבת וטומאה ויש לומר דשמתא תנא ושייר דאיכא נמי מיילי אחריתי אי נמי לא קא חשיב אלא מיילי דאידי ואידי חייילא אלא דהאי עדיף ותמור מהאי אצל בטעות דתמורה חייילא וצדמה לא חיייל כלל לא קא חשיב: תמורת חטאת היא ותמורת חטאת צדמה אולא. ולא מצי לשנויי רבי שמעון היא¹¹ דלית ליה מינה זבח האיכא בבור ובעשר וכו'. הא דלא אוקמה צדמה שלמים דנוהגין צבור כביחיד דאיכא שלמי צבור ואיכא שלמים דדחו שבת וטומאה כגון כבשי עזרת ואיכא שלמים דעושין תמורה כגון שלמי יחיד יש לומר כיון דלא שוו להדדי שלמי צבור דה"ל ליום ולילה ולפנים מן הקלעים לזכרי כהונה וקדשי קדשים ושלמי יחיד לשני ימים ולילה אחד וצביל העיר לכל אדם וקדשים קלים הן לא הוה כיל לכו תנא למיירינהו וצוה סתמא ובעולה או בטמאת לא אוקמה שצאין צבור כביחיד ויש מהן מן העולות והטמאות שדוחין שבת וטומאה ויש מהן עושין תמורה יש לומר כיון שאין כל אלו הדרכים נוהגין בכל העולות לא הוה קרי ליה תנא וצוה צדמה: ולצבור או ליחיד שזמנו קבוע ויש וצוה שעושה תמורה כגון קרבן יחיד:

פרק המישי יומא

לדברי האומר וכו'. רבי מאיר קרייה לעיל קרבן יחיד: מאי קביעיא ליה. הא ולאי פשיטא לן דלחיו הכהנים מתכפרים צו וקרבן השותפין אין עושין¹² תמורה ומאי מספקא ליה צדמה: אי נימא אי בתר מקדיש אזלינן. לענין תמורה והאי יחיד אקדשיה דמשלו הוא צו ולא משל שותפות: אי בתר מתכפר אזלינן. והרבה מתכפרים צו: פשיטא. דלענין תמורה מתכפר הוה צעלי: דאמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן. שלשה דברים צדמתו משלו את חובת חצירו: המקדיש. צדמתו לצאת צו חצירו חובה שעליו המקדיש הוה צעלים לענין תוספת חומש אם הומוה וצו לחללה אצל אם צו המתכפר לחללה אינו לריך להוסיף חומש דגבי חומש כתיב (ויקרא כו) ואם המקדיש יגאל וגו' מקדיש ולא מתכפר: והמתכפר עושה בה תמורה. אצל המקדיש אם הנמר צו אינה תמורה דאין ממירין צבל אחרים והאי לאו צעלים לדידה הוא: והתורה משל צו שאין חצירו חובה הנאה ש"ו. צדו למתה לכל כהן שירצה ואם צו אחר ומתמורה וחומר בתמורה מבזבח בזה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה מה שאין כן בתמורה חומר בתמורה מבזבח ישהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזו וליעבד משא"כ בזבח האי זבח היכי דמי אילימא דיחיד מי דחי שבת וטומאה אלא דצבור מי עושה תמורה אלא לאו דפר ודוחה את השבת ואת הטומאה דקביע ליה זמן ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא אמר רב ששת לא יבאילו של אהרן הכהני נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דפרו תמורה דפר שבת וטומאה הוא דלא דחיא הא בחול מקריב קרבה הא 'תמורת חטאת היא ותמורת חטאת למיתה אולא לא לעולם פרו ומאי תמורה שם תמורה אי הכי זבח נמי שם זבח שם זבח לא קתני ממאי מדקתני חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזו וליעבד ואי סלקא דעתך מאי זבח שם זבח והא איכא בבור

אפילו היא צעלת מום קבוע צדמתה תמורה ואם צו לחללה אינה יוצאה לחולין אלא לענין¹³ וצדמה ואכילה צבל צו ליגזו וליעבד שאין חילוק צו צין חס לצבל מום דכתיב (ויקרא כ) רע צטוב או טוב בע' ואם המר ימיר וגו'¹⁴: משא"כ בזה. שהצו אם קדם הקדשו את מומו אין יוצא צפדינו לחולין ליגזו וליעבד דכתיב צפסולי המוקדשין (דברים יב) חזנה ואכלת צצר חזנה ולא גזיה צצר ולא חלצ' אצל קדם מומו להקדישו הרי הוא כמקדיש עמים ואצנים לדמי עולה שאין קדושת הגוף עליהן אלא קדושת דמים צבל ויוצאין צפדינו לחולין גמורין כדמתן צצכורות (דף יז). וצפסות חולין (דף קז). א"א א"א דפר. יום הכפורים נוהג צצבור כביחיד דחטאת היא וחטאת נוהגת צצבור ועושה תמורה אלא פר יום הכפורים עושה תמורה: באי"ז ש' אהרן. ליום הכפורים: מאי תמורה שם תמורה. לעולם צפר והאי חומר צדמה מצדמתה דקתני לאו תמורה לדידה קאי אלא הכי קאמר חומר צדמה משם תמורה שאין לך דבר ששמו תמורה דוחה שבת ואפילו התמורות הקריטות: אי הכי. דסס קתני וצו נמי שם וצו קתני וכיון דשם וצו תני תנא מאי דוחקין לאוקומי צדו וצדמה דתשמע מינה דצפרו של אהרן או צבילי מיירי דילמא הכי קאמר תנא חומר צדמה ששמו וצו מדבר ששמו תמורה שיש וצו נוהג צצבור כביחיד ויש וצו (תמורה) שדוחה שבת כגון צבור או ליחיד שזמנו קבוע ויש וצו שעושה תמורה כגון קרבן יחיד: שם זבח א"א קתני. האי תנא אלא צדו וצדמה נקט למילתיה: צבור

[ד] כתיב נוסף דיתר: [ה] [צ"ל טוב ברע או רע בטוב] (גליון: [ז] צ"ל ר' אלעזר (בארות המים): [ח] צ"ל אי (בארות המים): [ט] יש להגיה בחטאת וכו' (תתי"ס בשם מורו הגאון מוהר"ר נתן אדלער): [י] צ"ל להרדי דשלמי צבור ליום ולילה וכו' (רש"י): [י"א] יכול לאכול צי תסי הראש:

מסורת הש"ס עם תוספות

(א) תמורה ג' ז' וצדמה ג' נדרים לו: (ב) תוספתא תמורה פרק א ה"ב, (ג) תמורה י"ג, (ד) תמורה דף י"ג, (ה) תמורה דף ט"ו, (ו) בכורות טו, (ז) [וע"ז] מוס' וצדמה ג' ד"ה [מקופיא], (ח) בכורות טו, (ט) [תמורה דף טו], (י) ספ"א, (כ) מנחות פב ע"א

תוספות ישנים

לדברי האומר פר יוה"כ כו'. דפליגי לעיל אי קרבן צבור הוא או לא וצ"ל כדכ"ל דלמנו לעיל דליכא פלוגתא צדמה: עושה תמורה או אין עושה כו'. י"ע אמאי לא מביעיא ליה אי מהה אי לא ומאי פשיטא ליה ממה טפי מנתמורה: ודוחה את השבת. משא"כ תמורה דלא דחיא שבת וצדמה דרמי מדתן פרק מי שהיה טמא (דף יז): הפסח שזמנו קבוע שמיטה הפסח ידעה וכן תמורת פסח שגולה לשמיטה הפסח וצדמה כיון ששמיטה האחר שזו אין חזר וצדמה משמע הא אם שמיטה תמורה לא שמיטה דמיה ואם כן כשכל עבר פסח להיות צדמה קריעה לשם פסח ודחיא שבת ואומר רבי דליה קריעה לשם פסח אלא כשכל חזר אצל צדמה אינה קריעה דלא דחיא שבת וכן תמורת אילו של אהרן דכתיב לא דחיא שבת אע"ג דאילו דמי ליה וטעמא דלא דמי משום דאין יוצאין צו לא לשם אילו של אהרן ולא לשם פסח דכל דבר צדמה צדמה אינו צו אלא מן המוקדש אלא שצדן פסח י"ט לה ואלתה כדן פסח אע"ג דאין יענין על [שני] פסחים כדכתיב דלמרינן צצק האשה (שם פסח: מ"מ י"ל) תמורת פסחו עם פסחו שצדן פסח י"ט להיות לה דמסתמא תמורת איל מיר י"ט וצו צבלה כמו איל מיר עמנו אע"פ שאין אדם מתנדב כך אף קדש דקתני והוא דמנחה שמיטה הפסח ידעה וכן תמורתו משמע דאף תמורתה הפסח [דמיה] צדמתה הפסח ולמה נדחה כיון שמתחילתו לשם כך קדשה שתקדש עם פסח י"ל דלא קאמר תמורה [דמיה] אלא היכא ששמיטה למחר הוציא וצדמה לשם חטאת וצדמה הפסח ששמיטה וצדמה היא לה דלמנו וצדמה. מ"ד: ח"ה ע"ל בע"פ מום קבוע ואינו יוצא לחולין ליגזו וליעבד. ח"ה מילתא היא שחלה על צבל מום קבוע לענין שאינו יוצא לחולין ליגזו וליעבד:

ליקובי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וצינונים

[א] ס"א בצבור כביחיד, וברש"א ביחיד ובצבור (גליון) ועיין במהרש"א: [ב] כתיב אין עושה: [ג] צ"ל המתכפרים (בארות המים, וכ"ה בבכ"ז): [ד] צ"ל אי (בארות המים): [ז] צ"ל ר' אלעזר (בארות המים): [ח] צ"ל להרדי דשלמי צבור ליום ולילה וכו' (רש"י): [י] יכול לאכול צי תסי הראש:

חשבן שלמה על ר"ח (ב) [נראה דל"ל ופסקין הא דר"א דר"י הוא דלמרי ר' יוחנן המקדיש וכו']

חתנים בביהכנ"ס אחד לא יצליחו, וחופת שתי אחיות בשבת אחת אחד מהם יעני או ילך בגולה או ימות] מו).

לב. שלא יצוד צבי לחופה, כי צבי לחופה צרה יגיד מו).

לג. אחים נשואים [יחד] לא ידורו בעיר אחד, וסימן לדבר כי ישבו אחים אחים יחדיו וגו' (ע' סי' תע"ז) מח).

לד. שלשה בעלי בתים מט) לא ידורו בבית אחד כי אחד מהם יעני או ימות. כל שכן ארבעה או חמשה.

לה. לא יעשה לחבירו סנדק לשני בניו אלא אם כן מת אחד נ).

מקור חסד

לעשות חופותיהן כאחת משום איבה שמא יכבדו האחת יותר מחברתה וע' שו"ת מחנה חיים ח"ג סי' ל"ד.

מו) בס' לשון חסידים מביא בשם הגה"צ ר' יחזקאל משיניאווא שר"ל במקום אחד, שבת (השי"ן והבי"ת בסגול), ובס' יעלזו חסידים כתב שר"ל בקהל אחד.

מז) ע' סנהדרין ס"ה סע"ב שהיה סימן בידם אם צבי הפסיק בדרך צרה יגיד, ורבינו לא חש משום מנחש כדמצינו בענין התרנגולת שקראה כתרנגול. ע' תשובות מהרי"ל סי' קי"א, ויעוין בפרק שירה פ"ה צבי אומר כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי ומובן שיום צרתו הוא יום שצדין אותו, ויתכן כי רמז רבינו במליצתו כי "צד צבי" לתיבת "חופה" עולה יחד בגמטריא "צרה".

מח) ע' שו"ת שאילת שלום מה"ת סי' פ"ו שכתב כי לא הזהיר רבינו אך כשבאו איש וביתו לדור שם דשלטו בהו עינא בישא אבל אם נתגדלו בעיר ההיא ורגילו בהו בני מתא אין לחוש, ועמ"ש"כ בשו"ת ערוגת הבושם יו"ד סי' קי"ח. ויתכן שהכוונה אחים נשיאים כלומר פרנסי צבור, וכן בפנים הס"ח סי' תע"ז צ"ל מעט מזעיר ימצא שיהיו אחים נשיאים בעיר אחת שיהיו כולם כו' והמקור בירושלמי פאה פ"ח ה"ו אין מעמידין שני אחין פרנסין.

מט) ר"ל שלשה בע"ב ששמם אחד, ע' בפנים הס"ח סי' תע"ז כל ג' או ד שדרים בבית אחד ששמם אחד לא יצליחו או זרעם, ובלשון חסידים כ' דר"ל הטעם שהיא מילתא דתמוה ועי"ז ישלוט עליהם עין רעה (ואולי זהו הטעם בכל שכתוב בס' תע"ז במשולשין וכדומה שהיא מילתא דתמוה) ועי"ל הטעם פן תהיה גזרה על אחד מהדרים ואפשר שתשלוט על חבירו הדומה לו בשמו כמו במעשה דמרים מגדלא שער נשייא שנתחלפה באחרת, ולסגנון הצוואה משמע שהזהיר רק בעלי בית-משותף ולא שכנים, ואם יש שינוי כל דהו בשמות ראה לעיל אזהרה כג אות לה ובשו"ת אבני צדק אר"ח סי' כ"ח.

נ) מובא ברמ"א יו"ד סי' רס"ה סע' יא דהוי כמו חדשים לקטורת, וע' בנודע ביהודה מה"ק יו"ד סי' פ"ו שהביא מנהגא שמכבדין להרב בסנדקאות, וע' חתם סופר או"ח סי' קנח—קנט דרב בעירו ככהן גדול שמקטיר חלק בראש, ויתכן שלכן הדגיש רבינו באמרו לא יעשה "לחבירו" סנדק לשני בניו, כלומר ולא ברבו, או שארו ע' תרגום יוב"ע ויחי נ' כ"ג ילדו על ברכי יוסף, וכ"כ הגרי"ש נ"ז ביד שאל סי' רס"ה שם שאך כשמכבד לאחר הוי כנותן מתנותיו לכהן אחד אבל קרובו מותר ע' גטין ל' ע"א וב"ב קכ"ג ב וע' שו"ת חכמי צבי סי' ע' דקרובו או צורבא מרבנן עדיף ממכירי כהונה וראה מגדול עזו להגריעב"ץ בריכה עליונה נחל סי' יאור ד סק"ה, שערי תשובה אר"ח סי' תקנ"א סק"א ובשו"ת משנת אליעזר מהדורה תנינא סי' כ"ב, ויעוין בביאור הגר"א ליו"ד סי' רס"ה אות מו שכ' מעולם לא ראינו סנדק שמתעשר, וראה בחתם סופר או"ח סי' קנ"ח דאע"פ שראינו כמה שזכו במצוה זו ולא העדיפו אין זה מכחיש ברכתו של מרע"ה יברך ה' חילו כי אולי חטא גורם כו', ובס' מאור עינים להרה"ק מהר"ן מטשרנובל פ' ראה פס' עשר תעשר הביא משארז"ל עשר בשביל שתתעשר וכתב לא תטעה לומר כי כל עיקר כוונת נתינת המעשר יהיה בשביל שיתעשר בפועל הגשמי וזה אינו כנודע שאין לך פניה גדולה מזו, ועוד שאנו רואים כמה שנותנים מעשר ואינם מתעשרים בפועל להיות להם ממון הרבה כו' אלא ע"י מצות מעשר תזכה למדת הסתפקות ואז תהיה נקרא עשיר באמת כמ"ש איזהו עשיר השמח בחלקו ולזה יכוון הנותן מעשר בשביל שיתעשר כו' עיי"ש.

הערלה בבלי על העפר או בלא עפר אמר למטל את הללי שנעשית במים לדבר האסור אלא יניחנה עד הערב במקומה כמיש בא"ח סי' ש"י סעי' ז' ע"ש ודין מטליל האיזמל יתבאר בסי' רס"ו.

ל"ג נוהגין לעשות כסא לאליהו שנקרא מלאך הברית וכשמניחו יאמר בפיו שהוא כסא אליהו וכך איתא שם בפרקי דר"א דבימי אחאב במלו המילה ועמד אליהו וקנא קנאה גדולה וכו' ושמעה איובל ובקשה להרגו וכו' נגלה עליו הקב"ה וא"ל מה לך פה אליהו וא"ל קנא קנאתי וכו' אל הקב"ה לעולם אתה מקנא וכו' ח"יך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך מכאן התקינו חכמים שיהא עושים כבוד למלאך הברית וכו' עכ"ל (ט"ז סק"ג ואל"ט לא נכגו כן).

לך וביון שכסא זו הוא של אליהו לכן מהדרין להיות סנדק לישב על כסא קדוש הזה ולהחזיק הילד עד ברכיו בעת המילה ולהעשות דוגמת המזבח ומצוה גדולה ויקרה היא וכתב רבינו הרמ"א בסעי' י"א דיפה כח הסנדק מכח המוהל להקרימו לקריאת התורה דכל סנדק הוי כמקטיר קטורת ולכן נוהגין שלא ליתן שני ילדים (מ"א א"ח) לבער ברית אחד כדאמרינן גבי קטרת חדשים לקטרת עכ"ל ופירחו גדולים בזה דאטו בקטרת לא היה רשאי הכהן להקריב כמה פעמים אלא שלא נתנו לו כדי לזכות לכולם וא"כ כשהאב רוצה למה לא יכול ליתן ועוד דהרי יש מקומות שהרב הוא סנדק בכל הילדים אך בזה י"ל דהרב בעירו הוא דוגמת הכה"ג שהיה יכול להקריב כמה שירצה אך איזה דמיון הוא לקטרת הא כקרבן דמי מפני שהיה השפוך כמו שהבאנו בסעי' ל"א מסדרש ע"ש אך גם בזה י"ל ע"פ המדרש סוף פ' לך לך וז"ל אמר ר' אייבו בשעה שמל אברהם וכו' העמידן גבעת ערלות וכו' והתיעו ועלה ריחן לפני הקב"ה כקטרת סמים וכו' אמר הקב"ה בשעה שבניו של זה באים לידי עבירות וכו' אני נזכר להם הריח הזה וכו' עכ"ל ורבי אומר לי דעיקר העניין הוא מהדברים הנעלמים דמצינו לר"י החסיד בצוואותיו שלא יתן לאחר סנדק לשני בניו א"כ מת אחד מהם עכ"ל וכן ידוע שרבינו פרץ שממנו מקור דין זה היה חכם גדול בחכמת הנסתר וגם רבינו הרמ"א כן והיה להם דבר זה ע"פ סוד אך שבדינים לא יאות להורות מתוך חכמה מסותרת והנגלות לנו ולבנינו לכן עולה מצאו לתלות טעם בקטרת וגם זה אמת ולכן אינו מהראוי לעבור על דברי רבינו הרמ"א (לשון סנדק הוא לשון לפ"י כמ"ט כערון ערך סנדק שגלגון יון ורופי הוא סנדן וסקלקליט וכלקוט תסילוס ל"ס נמצא מלת סנדיקות ע"ס).

ל"ד עור כתב דאין לאשה להיות סנדק לתנוק במקום שאפשר לאיש משום דהוה כפריצות ומ"מ היא עוזרת לבעלה ומביאה התנוק עד בהכ"ג ואז לוקח

האיש ממנה ונעשה סנדק אבל האיש יכול לעשות הכל בלא האשה עכ"ל ואצלינו אין המנהג כן דלהסנדק אין האשה עוזרת כלל רק זהו כיבוד אחר שכשמביאים התנוק לבית המילה באות נשים עם התנוק ועומדות על פתח החדר שמוהלין בו ואשה מחוקת התנוק בכר או כסת ובעלה לוקח מידה או בחור ובתולה והוא מוליכו למקום הכסא של אליהו וקורין לזה קוואטיר ויראה לי שזוהו משון קטרת דאמרינן בכריתות (ו'): מה לשון קטרת דבר שקוטר ועולה ופירש"י קוטר שמתמר ועולה כמק"ל ע"ש וביון שנתבאר שהמילה היא כקטרת לכן נקרא זה שמקרב התנוק אל המילה שמקרבו להקטרת וע"פ שינוי הלשונות נתחלף בין קוטר בחד וי"ו לקוואטיר בשני ח"יין ודע שהמנהג אצלינו שמהקוואטיר מקבל אחד ומוסר לאחר ואחר לאחר עד שמוסרין להמניחו על הכסא של אליהו ואח"כ בא אביו או שמכבר לאחר במקומו ומוסרו להסנדק ואני חושש בזה ממה שאמרו חז"ל בעירובין (ז"ז): על המשנה דתנוק שילדתו אמו בשדה מוסרו לחבירו וחבירו לחבירו לחבירו אפילו הן מאה ואומר שם אע"ג דקשה ליה ירא להתנוק במה שמוסרים וז"ל אפילו הכי משום שבת אי"א בענין אחר ע"ש וביון דקשה ליה להתנוק למה נעשה כן אך קשה לבטל המנהג שכולם רוצין לזכות באחיזה של מצוה ושומר וכו'.

ל"ה עור כתב דנהגו המוהלים להחלל ביום המילה שנאמר רוסמות אל בגרונם וחרב פפיות בידם עכ"ל וכתבו שלא נמצא דרשה זו בשום מקום ואין לרחות את האבל מלהתפלל וכל המוחה באבל כאלו נוזל את המצ והטעם הוא משום דהמוהל עוסק במצוה (ע"ן סק"ג נכס נמ"מ) ואצלינו אין המנהג שהמוהל יתפלל ורק אומר פסוקי זכרות בנגון עד ישתבח ככתוב בסידורים ופסוק רוסמות אל בגרונם בנגון החון בנגון ונוהגין להדליק נרות כבהכ"ג ואצל המילה (מוס' סנדקין ל"ג): דהדקת נרות הוא להורות על שמחה ועוד דהמילה מאיר הנפש של האיש הישראלי ובמנהגי מהרי"ל כתוב דכשהיה סנדק היה נוהג לרחוץ וטבול עצמו במקוה להכניס התנוק בטהרה לברית ולהדליק י"ב נרות קטנים נגד י"ב שבטים ונר תמיד שתדליק ג' ימים ע"ש ואצלינו לא נהגו בכך ואם המוהל הוא אב"ל חוץ ז' אם מותר לילך למול יתבאר בסי' שצ"ג ואם מותר ראובל להיות על סעודת מילה יתבאר בסי' שצ"א ע"ש.

ל"ו עור כתבו דנהגים לעשות סעודה ביום המילה ואיתא בפרקי דר"א (פכ"ט) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק ביום ה"ג מ"ל כלומר ביום השמיני כשמלו דה"ג עולה שמנה (מוס' שבת ק"ל). וכתבו דנהגו לקחת מניין לסעודת מילה ומקרי סעודת מצוה ובפרקי דר"א (פ"ט) עדות ברית מילה בעשרה ואין זה ענין לסעודה

לרצ שיצבי, והא לית לה רוחא ועדיין לא פדאו. אני אומר היא מקודשת והוא יפדה או לכשיפדה.

ומה שתמה עוד עלי שכתבתי דרצ לית ליה הא דרצ שיצבי משמיה דרצ הונא, א"כ מדוע פסקו הפוסקים להא דרצ שיצבי, והא אין הלכה כתלמיד במקום הרב. גם הא לא קשיא ולא מידי, כיון דרהיטא דסוגיית הש"ס [בכורות י"א ע"א] והבטיח פדיונו למי, הכל אליביה דרצ שיצבי, א"כ הלכתא כוותיה¹. וזוה הוקם על כנו כל מה שכתבתי במכתב הראשון.

סימן פו

אם מותר לכבד לאדם אחד להיות סנדק בשני בניו

ואעפ"כ אומר אני שאין ללמוד מקטורת לענין שתהא מעשרת, ולהקפיד על חדשים כקטורת. שהרי במס' יומא דף כ"ו ע"א, מקשה בגמ' אי הכי עולה נמי וכו', א"ל הא שכיח והא לא שכיח. ופירש"י ומסתברא דכי כתיב עושר אדללא שכיח. וא"כ אין ללמוד מקטורת, דקטורת לא היה בכל העולם רק במקדש פעמים בכל יום, אבל מצות ברית מילה יש בכל גבול ישראל בכל יום הרבה מאד, וא"כ מסתמא לא קאי עושר על דבר השכיח הרבה. אמנם אולי בהחשב נגד זה שקטורת לא שייכא אלא בכהנים, והמה מתי מספר חלק קטן נגד כלל ישראל, ומצות מילה אף שיש הרבה בכל יום, אבל גם הזוכים במצות המה הרבה מאד, שכל ישראל ראויים לזה, וריבוי כל ישראל נגד הכהנים, הוא אפשר כמו ריבוי מצות מילה נגד קטורת. ואולי בזה יש לתרץ, למה על הסנדק הקפיד מהר"פ להדר אחר חדשים, ועל המוהל לא מצינו שהקפיד, ואם רגלי הסנדק הם מוצח הקטורת, א"כ המוהל הוא כמקטיר קטורת². ולפמ"ש נחא, דמוהלים לאו כולהו חזיא לכך, וצריך אומן וצקי, ולא נפישו אומנים יותר מכהנים, ומקרי מצות מילה שכיח לגבי אומנים, יותר מקטורת לגבי כהנים. אמנם בתוס' ישנים שם ציומא לא פירשו כפירוש רש"י, ולפי פירושם גם עולה מעשרת אף ששכיח. ועכ"פ כל הדברים הללו אין להם שורש ועיקר בגמ', והכל רק דרך דרש ורמו ולא לעכוב ולא למנהג קבוע, ובכל מדינת פולין אין מדקדקין בזה, ובהרבה מקומות הרב הקבוע הוא חיוב לסנדק תמיד³, וגם פה קהלתנו אין הכל מקפידין בזה.

ומה שהקשה מעכ"ת לפי טעם הרצינו פרץ שהוא כמו חדשים לקטורת, א"כ מה חילוק יש אם הוא אלל אדם אחד או אלל אדם אחר, ומה יועיל שינוי בעלים, ונימא דומיא דקטורת שלא שנה בה כל ימיו, גם סנדק מי שהיה סנדק

הפוסקים, וכל זה צמכרה שמכוין הלוקח לקנות וקנה לגמרי, משא"כ צשכירות נשאר הגוף להמשכיר ולא יאמר מרשותו לגמרי, תמיד מקרי חליפיו ודמיו אסורים, ולכך לא נקט רש"י **טרייה**, שא"כ היה מוכרח לחלק בין משך קודם שקיבל הדמים או אח"כ, ונקט רש"י שהשכירו שאז הדמים אסורים בכל גווני.

ומ"ש שלא ירד לסוף דעתו, שכתבתי לרצ שיצבי אם קידש צפטר חמור עצמו, אפילו אינו שוה אלא פרוטה, לדין מקודשת כיון שצידו לפדותו. והקשה צמאי מתקדש אף

תשובה

שלמא רבא לכבוד אהובי וידידי. הרב המופלא החכם השלם בתורה ובמדות חמודות. כבוד שמו הטוב כמהור"ר מנחם נאווארי נ"י.

דברי אגרתו מן תשרי העבר הגיעני בחוה"ס, ואז אין הלבלר יואל בקולמסו, ואחר זמן הגיע זמן אסיפת התלמידים בתחלת הזמן, ואנא שאילנא להו ולא יכולתי להשיב, וביחוד שראיתי שאין שאלתו נחוצה, אמנם כעת שפניתי מעט ראיתי מכתבו. ומה ששאל איש שנוול לו בן זכר, ולא מצא סנדק כרצונו, רק זה שכבר היה אללו סנדק באחד מבניו הקודמים, אם מותר לכבדו.

הנהגה אין דעתי נוחה להשיב בדבר שאין לו שורש מן הש"ס⁴, ודברי רצינו פרץ שהביא מהרי"ל בריש הלכות מילה, [והרמ"א יו"ד סי' רס"ה סי"א], הוא רק כעין אסמכתא, לתת טעם על מה שנמנעים מלכבד לאחד בשני צנים. ובגוף הדבר שדימה מהרי"ל מצוה זו למקטיר קטורת. אני תמה, כי אף שדימה הירכים של הסנדק למצוה, אכתי מנ"ל לדמותו למצוה מקטיר קטורת שהוא מצוה הפנימי, ויותר מזה היה לו לדמות למצוה החיצון, ודם הצרית לדם הקרבנות שמקומם על מצוה החיצון, והרי בכל הקרבנות לא היה מנריכים כהנים חדשים, זולת לפי ששלישי היו אומרים חדשים לקטורת באו והפיסו.

ונראה שיא לאו זה מן המדרש, הוצא צילקוט שמעוני סוף פ' לך לך, בשעה שמל אברהם ילידי ציתו, העמידו גבעות הערלות וזרחה עליהם חמה והתליעו, ועלה ריחם לפני הקב"ה כקטורת הסמים וכעולה שהיא כליל לאישים. וע"ז סמכו הרצינו פרץ ומהרי"ל, לדמות מצוה זו לקטורת⁵.

1. עיינו לעיל סי' ע"ד ריש ד"ה ועל. ומהדו"ת אה"ע ריש סי' ע"ט.

סימן ח
בענין הנ"ל

בתשובה הראשונה. ואע"פ כן נלע"ד שאין צוה משום לא תתגודדו, כי הרוחה יאמר אולי נגע במקום המטונף ואינו סומך על מידי דמנקי לאחוזו צעמודי ס"ת, ושאר העם האוחזים לא נגעו במקום המטונף וסומכים על נטילת שמריה. ולרוב טרדותי קצרתי.

להרב הנ"ל.
ובגדרון אם יכול להפסיק צטלית כשאחוזו צעמודי ס"ת, אני אומר הרשות בידו, רק את לנועים חכמה שלא ירגישו צוה הרצה בני אדם ויחשב כרמות רוחא להחמיר צמה שרוב עולם מקילים ומותר על פי הדין כמו שהארכתי

סימן ט

הנחת ספרים פסולים בארון הקודש

לחקן הספר ההוא לכן הוא בקדושתו משא"כ הספרים שהוא שואל אינם ראויים עוד לחקן. דאטו דעתם הדצר תלוי שעכ"פ הא כל זמן שלא נתקן הרי הוא פסול. ועוד דגם ספרים אלו, מה שאינן ראויים לחקן היינו מרוב הטרחא אבל צודאי אם ירצו להוציא הוצאות רבות הכל יוכל להתקן, אלא שמהא הוצאה יתירה על השבח ויכולו בהוצאה כזו לכחוב מחדש ולכן אינם מתקנים. וא"כ כשם שמחזירין צצבת ספר שנמצא צו פסול לארון כן אין איסור להניח ספרים הללו בארון הקודש. ואכתי יש לדחות, דספר שנמצא צו פסול אכתי כשרים שאר חומשי תורה שבאותו ספר עצמו וכשר לקרות בהם כמצואר באו"ח סי' קמ"ג ס"ד צהג"ה. ועוד דספר שנמצא צו טעות דצר הרגיל הוא וי"ל לצ צית דין מתנה עליהם. מ"מ נ"ל להקל, ויש לי סמך מדצרי רש"י צמסכת צצת דף קט"ו ע"צ צד"ה פ"ה אותיות, וכתב רש"י, זה שיעור לספר תורה שנמחק או צלה להיות בקדושתו, ומדכתב לשון בקדושתו משמע קדושתו ממש¹, מכל זה נלע"ד שאין איסור. וכל זה אני אומר שמצד קדושת הארון אינו איסור, אבל אכתי אסור צלאו הכי, שמה יבואו לידי מכשול לקרות מתוכו². והרי מצואר ציו"ד סי' רע"ט [סעי' א'] שספר תורה שאינו מוגה אסור להשהותו יותר משלשים יום אלא יתקן או יגנו³. ולרוב הטרהה אקצר. דצרי הדורש שלומו.

תשובה

להרב המופלא מוהר"ר יאקב נר"ו.

מה ששאל עצור הספרים הפסולים שאינן ראויים עוד לתיקון, אם מותר להניחם בארון הקודש המקודש לספרים הכשרים¹, והציא מעלתו ראה משצרי לוחות שמונחים בארון עם הלוחות השלמים, ושצו דחה כי השצרי לוחות היה צהם קדושה יתירה שהיו מעשה ידי הקצ"ה צעצמו. הדחיה שלו אינו דחיה, דלפי דצריו א"כ אין הציאו צמסכת מנחות דף ז"ט ע"א ראה מזה להזהר צתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו. אבל צאמת עיקר הראיה שלו אינו כלום, דשם מתחלה על דעת כן נעשה הארון להניח צו צצרי לוחות ג"כ² ופשיטא דתנאי מתחלה מועיל, כמצואר באו"ח סי' מ"צ סעיף ג' צהג"ה, ואע"פ כן יפה הוכיחו מזה להזהר צמי ששכח. תלמודו מדחזינן שהקפיד הקצ"ה על צצרי לוחות להניחם בארון והתנה על תנאי הזה.

¹אמר התפלה

אמנם לדינא, אם הלכה זו רופפת צידך פוק חזי מה עמא דצר ומעשים צכל יום כשמוצאים טעות צצבת צשעת קריאה מחזירין ספר זה לארון ומוציאים אחרת, הרי שאף שספר זה נמצא פסול לשעתו אפ"ה מחזירין לארון הקודש המיוחד לספרים הכשרים. ואין לומר דשאני התם שדעתם

סימן י

טעם לאמירת אתה הוא ה' או"א לפני פיטום הקטורת

ואם גם על זה הוא שואל למה צפ' התמיד ושאר קרבנות אין אומרים אתה הוא שהקריצו, הנה הטעם פשוט לפי שאמרו קודם לכן אין כאלהינו כו' אתה הוא אלהינו כו' עד אתה הוא מושיענו, ולכן צמה דמסיים פתח אתה הוא שהקטירו כו'¹, וזה פשוט. ומה שנהגו לומר חרוזים הללו קודם לכן, היינו לפי שמעשרת ולכן אומרים אין כאלהינו שלא נאמר כחי ועוצם ידי עשה החיל רק הכל מה' ניתן לנו ולו נאה לצרך על העושר. ועי' בצדורה"ס.

תשובה

להרב רבי מנחם נאווארי.

אשר שאל מה נשתנה סדר פיטום הקטורת שאומרים אתה הוא ה' או"א, מה שלא מצינו צשאר הקרבנות צפ' התמיד וכיוצא¹.

הגה הנוסח צטור או"ח סי' (קל"צ) [קל"ג] לא נזכר אתה הוא ה' או"א רק אתה הוא שהקטירו כו'.

זכות כשיהיו חוטאין בו וע"ש ול"נ צעיקר הקושיא ללא קשה מידי דע"כ שזו הפ' צין הצתרים היא שלא כסדרה דכן ע"ה שנה היה הצרהם כשהכה את המלכים וכשנדצר עמו צין הצתרים היה הצרהם צן ע' שנה כדליתא צקדר עולם כמפורש בתוס' פ"ק דשבת ע"ש כ"ו ועיין ברא"ש פ' הע"ש כ"ו ונמצא שפ' זו צרית צין הצתרים מוקדמת לתחלת הפ' שנאמר צה כי את כל הארץ וגו' וע"פ הדרש להכא יתפרש הכחוצ כ"ח לולי תורתך שעשועי וגו' שאני לומד וקורא צה צקדר הקרננות או הצדתי ענני דהיינו צגלות כי לא היה לי קיום צגלות לולי הקריאה צהס דו"ק: ד' תעניות בשני ע"י יורדי הים בו'. מצואר ע"פ מ"ש צפרק הרואה כ"ט צד' צריכין להודות צגולין מתוך צרתן והם יורדי הים והולכי מדצר וחולה שנתרפא והיוצא מצית האסורין וה"נ אמרינן הכא דהיו אנשי משמר מתענים ד' תעניות להציל את כל מי שהוא צתוך צרה אחת מד' אלו צשני על יורדי הים וצנ' על הולכי מדצר וצד' על חולי של אסכרה וצנה' על עוצרות שלא יפילו שהולך כשגולד דומה ליוצא מצית האסורין ל' וצפרש"י נתן טעם לכל אחד מהד' תעניות ציומו לא"י ויש לעיין צה דל"כ מאי קאמר וצע"ש לא היו מתענין וכן צשבת וכן צאחד צשבת מ"ט לא היו מתענין הא ליכא טעמא להתענות צהו כמו צד' הימים דקאמר צהו טעמא להתענות על ד' צרות ולכ"א ציומו וי"ל דידע תלמודא דליכא שום טעם ראוי להתענות גם צאלו ג' הימים אי לאו משום הני טעמי דקאמר שמתענין שלא להתענות צהו: **בשני הגד"י** לב'. פרש"י עושין אותו יו"ט שלהן עכ"ל. אין לפרש משום שיעלילו עליו שאנו מתענים ציו"ט שלהן לג' דהא צומן צצית המקדש קיים קיימינן וידינו תקיפה עליהם אלא דיי"ל שאנשי משמר לא היו עושין מלאכה ציום תעניתם לד' שלא יאמרו שאנשי משמר מחזיקין אותו ג"כ כיו"ט שלא לעשות צו מלאכה ומתוך זה נראה דעכו"ם נהגו כן מקודם שהיו הגלילים לד' דהא משמע דגם צצית ראשון לא היו מתענין אנשי משמר ציום א' מטעם זה והגלילים לד' לא היו עד צית שני לו': **א"א בראשית בב' מ"ט ה' פסוקים בו' ותנן הקורא א"א יפחות מג' בו'.** הא דלא תקשו ליה נמי הא דתני פרק הקורא עומד ל"ל דאין פותחין מ"י פסוקים צצ"ה דיי"ל כמ"ש התוספות שם לד' דפרשת עמלק דלא היו רק ט' פסוקים ומשום דמפסיק ענינא אין לחוש ה"נ הכא:

דף כח ע"א בפרש"י בד"ה הן הן בני יואב בו' במס' חגיגה בו' עכ"ל. לא מלאחזי שם אצל צמסכת מו"ק ל"ט איתא דדוד נקרא כן מ"ל: **תוס' בד"ה הן הן בני יואב בו' היתה בת ישי בו' כ"ל מ"א:**

ח"א דף כח ע"א בני גונבי ע"י בו'. מפ"י הרע"צ צמתני' נראה דע"ש שהיו גונצין לצ השומרים ע"י העלי להציא צכורים היו קורין אותם גונצי עלי ודחשיצ להו צכלל מתעסקים צע"י קרצן משום שהם צעצמן צני סלמאי שהציאו סולמות בו'. ע"כ תוכן דצריו ואין נראה כן מפרש"י אלא דמה שאמרו הן הן בני סלמאי דקעין מעשה זה עשו ונראה לפרש דאלו צני גונצי עלי נחשבין צכלל גוזרי עמים משום מעשה זה גופיה שהיו גונצי עלי דהיינו לשאת גם העלי לירושלים לצקעו שם לגזרי עמים למערכה וכן משמע מדקאמר צהך עוצדא גופיה שלא יציאו עמים בו' מב' ולא יציאו צכורים בו' דהיינו דתרחי עבדי צהא שהם הציאו צכורים וגם העלי לקרצן עמים ולכך נמי נקט צהאי עוצדא קמא לשון כפול כשרין שצאותו דור ויראי חטא דהיינו כשרין להציא צכורים ויראי חטא להציא עמים שלא תיבטל עבודת קרננות המכפרין על החטא מג' אצל צאיך עוצדא מ"ד לא קאמר אלא יראי חטא מ"ה דלא איירי רק צקרצן עמים: **פעם אחת נגזרה בו' ש"א יביאו עציב בו' וש"א יביאו בכורים בו'.** יש לתת טעם שגזרו על צ' דצרים אלו לפי ששני דצרים האלו היו מצויין צשמתה דצקרצן עמים כ"א עשה ציומו יום שמתה ויו"ט מ"ו וכן צכורים היו מצויין צשמתה כמו ששנינו צספ"צ מ"ו דצכורים החליל היה מכה בו' וע"כ גזרה אז מלכות יון מ"ה לצטל מהם השמתה והיה זה צצית שני שידם היה תקיפה עלינו כדאמרינן פ"ק דע"ז מ"ט ק"פ שנים קודם שנחרב הצית פשטה מלכות יון בו' ולא היה להם עדיין יד וכה לצטל עבודת קרצן צירושלים אצל מתוך לירושלים על הדרכים רצו לצטל צ' דצרים אלו לגמרי ל': **הוא אומר זכר צדיק צברכה ושב וגו'.** מלת זכר נופל ע"ש הכינוי ושם נופל על שם העצם כמ"ש נ"א זה שמי נב' צ"ה זה זכרי צא"ד שאינו רק כינוי השם ולזה קאמר אלו שנקראו צשם כינוי צני גונצי עלי וצני

וישראלים כיון דכו"הו. ה"ל: **תוס' בד"ה מ"ם עיקר שירה בו' אפי' פסולים בו' עכ"ל.** ר"ל דלהכי למ"ד עיקר שיר צפה נקט ישראלים לאפילו ממזרים כשרים לשיר אצל למ"ד עיקר שיר צכלי לא נקט ישראלים צצעי כהנים ולוים א' ודו"ק:

ח"א דף כז ע"א בא דוד והעמידן ע"כ ב"ד שנאמר בשנת הארבעים צמ"כות בו'. מיימי ליה מהאי קרא צצת דחשיצ שם כ' מינוי כ"ד משמרות כתיב ג' צשנת ארבעים למלכות דוד וגו' דמשמע דלא קצב הכ"ד משמרות וכבר היה שמואל מת ד' והאז פריך מהא דבא דוד ושמואל בו' דמשמע דתרוייהו תקנייהו: ד' משמרות ע"ז בו' פשחור ואומר בו'. פרש"י ומצעי לי דפשחור לא כתיב גבי כ"ד משמרות בו' עכ"ל. ויש ליישב דמצינו פשחור צן אימר הכהן צימי ירמיהו ח' ואימר כתיב גבי כ"ד משמרות צד"ה כ' אלא דצצית שני נעשו צני פשחור למשפחה גדולה דמשמע פ' י' יוחסין ח' שאמרו שם ד' אלפים עבדים היו לו לפשחור ונטמעו וע"כ נחלק פשחור משאר צני אימר למשמר אחר ח' אצל קשה לי צענין זה שאמרו הכא דלא עלו רק אלו ד' משמרות וצספ"ה דסוכה ח' אמרי' צמעשה צת צילגה בו' שהיה צצית שני צימי יוונים ואמרו שם דקתמו חלוניה של משמרת דצילגה וי"א דנכנס יצצב בו' ומשמע מכל זה דמשמרות דצילגה וישצב שהיו מכ"ד משמרות היו קיימים עדיין צצית שני ח':

דף כז ע"ב בפרש"י בד"ה לא ידחה בו' וי"ו דידעיה עושין אותן ה' בו' עכ"ל. כוונתו צה לא אתפרש לי ל' ודו"ק: **בפרש"י בד"ה ה"ג צמ"ד דו"ג בו' קורא שני ש"שה פסוקים בו' כ"ל:**

ח"א דף כז ע"ב במה אדע כי אירשנה בו' אומר אברהם בו'. דלפי פשטיה דקרא כפרש"י י"א צחומש ששאל אות על צצורת הארץ והכי איתא צפ"ד דנצרים יב' דליכא למ"ד דנענש על זאת כמפורש שם תקשי הא כתיב י"א והאמין צה' וגו' דאם האמין על צצורת הזרע למה לא האמין על צצורת הארץ ולכך דרשו הכא דצמה אדע וגו' לא כקורא חגר הוא לשאל אות אלא ששאל לידע צאינו זכות יתקיימו שלא יעשה כלה דבור המצול בו' ויהיה מקרא מסורס אדע צמה אירשנה והשתא ניחא והאמין צה' וגו' היינו שלא בקש אות כלל לא על צצורת הארץ ולא על צצורת הזרע: **א"א קחה די עג"ה משו"ששת בו'.** היא חשונה לו שצכות הקרננות שיהיו מצויין מאלו המינים שהם כלל כל הקרננות שור וכצב ועו תורים וצני יונה יתקיימו וצצ"ר ג' מפורש כי זכר צכאן כל הקרננות הצאים לכפרה ג' פרים בו' ע"ש והציאו רש"י צחומש ח' ואין כאן להאריך על דצרי התלמוד שלא זכר אלא כלל כל המינים המצויים לקרננות: **בבר תקבתי בו' בזמן שקוראין בו'.** פרש"י צנמרא מהיכא יליף ליה צמגוס עכ"ל ונראה ש"א להם זה הדרש ששאל לו גם צומן הגלות היאך יתקיימו מדכתיב לשון כי אירשנה ולא כתיב צמה אדע כי חתננה לי כלישנא שאל הקצ"ה ט"ו לך חתננה וגו' ט"ו ולתת לך וגו' גם שכתב צלשון ח' קחה לי וגו' וקח לו וגו' וה"ל למכתב קרב לי וגו' ויקרב לו ומש"ה דרשו דשאל לו גם צגלות היאך יתקיימו והיינו כי אירשנה מלשון גרוש וגלות כמו ח' כי אוריב גוים מפניך וגו' והרצה כמוהו דצומן שאירשנה מן הארץ צגלות אדע צמה יתקיימו וא"ל הקצ"ה קחה לי וגו' דנלא הקרבתם של אלו ה' המינים אלא צקריאה ס"א צקיתה צעלמא דצצרים צהס כמ"ש ט"ו קחו עמכם דצרים יתקיימו צגלות ורמו לזה הכחוצ כ' כי קרוב אליך הדבר מאד צפיך וצצצך לעשותו לפי פשוטו ה"ל למכתב וצעשייתך אצל ענין כל הפרשה איירי צגלות דהיינו שקרוב אליך הדבר צקריאה צפה וצכוונת הלימוד צצב שיהיה לעשותו צהס שתייה צמקום הקרבת קרננות צמעשה: (והרי"ף כ"א) יליף ליה מדכתיב כ"ב ויהי השמש צצא דהיינו שקיעת שמשן של ישראל צחורצן צהמ"ק וע"ז מרדמה נפלה על הצרה והנה אימה חשכה וגו' שדרז"ל כ"ג על ד' מלכויות היאך יתקיימו צלא קרננות וע"ז נאמר כ"ד והנה חנור וגו' ציום ההוא כרת ה' את הצרים צצית נאמר ר"ל צצציל אמירת הקרננות מעלה אני עליהם כאלו הקריטוס ומותל להם עונותיהם) וכתיב הרא"ש כ"ה לפי דרש זה צתחלת הפ' שאל הקצ"ה ט"ו כי כל הארץ וגו' לך חתננה וגו' למה לא חשש לשאל כן היאך יתקיימו צאינו

הגהות והערות

נקרא טפל (גנזי יוסף) וע"ע גבורות ארי בדברי רש"י. יא] בראשית טו, ו. יב] דף לב ע"א. יג] פרשה מד אות יד. יד] בראשית טו, ט. טו] בראשית יג, טו. טז] בראשית טו, ז. יז] בראשית טו, ט-י. יח] שמות לד, כד. יט] הושע יד, ג. כ] דברים ל, יד. כא] הוא פירוש על הע"י. כב] בראשית טו, יב. כג] ב"ר פמ"ד יז. כד] בראשית טו, יג-יח. כה] בפירושו על רש"י בחומש בראשית טו. כו] דף י ע"ב ד"ה של סדום. כז] יבמות פ"ו ס"יב. כח] תהלים קיט, צב. כט] ברכות י נד ע"ב. לו] ע"י נדה דף ל ע"ב. לא] ולהעיר שמקור דברי רש"י הם מהירושלמי בפרקין ה"ג, וכן ממסכת סופרים פ"ז ה"ה ע"ש. לב] בע"י "הגוים", וכ"ה בגמ' כת"י. ולפינו בגמ' "הנוצרים". לג] וכדפירש רש"י בע"י וכ"ה ברגמ"ה. לד] וכמפורש בתוספתא פ"ג ה"ג אלא דשם מפורש דבטלין כל אותו שבוע, ולפ"ז קצת צ"ב תירוץ רבינו. לה] בע"י "הנוצרים". לו] וע"י ממסכת סופרים פ"ז ה"ה. ובחידושים על הע"י. לז] מגילה דף כא ע"ב. לח] בד"ה אין. לט] דף טז ע"ב. מ] אמנם בתנחומא פרשת דברים איתא דהוא יואב (ר"ש מדעסר) וע"ש בפרשה ג ואינו מפורש להדיא, אמנם כ"ה משמעות הענין וע"ע רד"ק שמואל ב' כג, ח. וברגמ"ה כאן כתב דע"ש שהיה דוד ראש משפחתם קרי להו בני עדין ע"ש דוד. ובבאה"מ מוחק בפרש"י תיבות "במס' חגיגה" ונוקט דכוונת רש"י דבאה גופא דאמרינן במו"ק דף טז ע"א דעדינו העצני הוא דוד נחלקו ר' יהודה ור' יוסי הכא, דלר' יהודה הוא דוד ולר' יוסי הוא יואב. וע"ע תוס' סנהדרין דף מח ע"ב ד"ה בשלמא. מא] בתוס' דפז"ר הגירסא "אחות" ישי, וע"ז מתקן רבינו "בת" ישי. אמנם בתוס' שלפנינו הגירסא אחות "דוד". והכל ענין אחד. מב] ובגמ' כת"י ובמגילת תענית באמת לא נזכר במעשה דגונבי עלי "שלא יביאו עציב למערכה" אלא רק שלא יביאו ביכורים. ועיין בדבבור שלאח"ז. מג] לעיל דף כז ע"ב. מד] דבני סלמאי בסמוך. מה] אמנם בתוספתא פ"ג מ"ח ובע"י נוסף גם שם וכשרים. מו] וכ"ה במגילת תענית פ"ה דבאלו ימים אסורים בהספד ותענית. מז] צ"ל "בפ"ג, דביכורים (מ"ד). מח] כ"ה בתוספתא. מט] דף ט ע"א. נ] וע"ע בקרן אורה. נא] עיין פסחים דף נ ע"א. נב] שמות ג, טו.

קב"ה את הבעתו ואת בעלתו מניחים ההבטחה היא בקרבן וזית ולא נראה להריוח בה מלומה והנה אלו היו מבערים לנו שכונה בהמ"ק ברור הדבר שאפי' קטן שבישראל לא היה מתעלל לפור כמה עשרות רז"ב ליסע לאה"ק להקריב עולה לפני ה' על עניי עשה שפבר בימיו ולהקריב חודה לפני ה' על כמה עניי טובות וכסים שנעשה לו בימי חייו ובכרע אם אירע לו ח"ו חילול שבת שנחייב עבור זה חטאת בודאי היה מתחזק בכל כמו לעלות לא"י ולהקריב קרבן לפני ה' שיטכפר לו חטאתו ומה איכפת לנו שהקב"ה ברוב חסדו הבטיח לאבותינו הקדושים שיחשב לנו לימודנו בעניי הלכות אלו כאלו אנו מקריבין קרבן ממש ואין לר"ך ע"י לכח רגליו לנפוע ולא להרבות בהולאה אלא קרוב אליט הדבר מאוד כל אחד בביתו ובבית מדרשו יוכל לתקן נפשו כהיום כמו בזמן המקדש דהלא כל אחד יאחד מישראל בימי חייו וכול להקריב ע"י לימודו קרבן עולה [על איזה מ"ע שעבר] וקרבן שלמים וקרבן חודה [על איזה טובה שהיה לו מאת הש"י] וכמה מיני מנחות וקרבן אשם וקרבן חטאת וקרבן פסח וכן כל קרבנות המועדים בזמן ובעו"ה כעת נפשט יבשה אין כל ואפי' כשאלו אומרים איזה פסוקים מן הקרבנות אין אנו יודעין ביאורן ופירושו, ועיקר סבה לזה באין אנו מתבוננים בגודל האושר של ההבטחה היא שעל ידה היינו יכולין לזכות נפשותינו לנצח להיות תחת רשותיט כל חקוי הקרבנות שנאמרו בתורה, וענינו דומה לאיש עשיר אשר בזמן שהוא בביתו בעירו יש לו סם כל ההכנות הגדריות לו לפי כבודו הן כדירתו הרחבה הן בעניי אכילה ושחיה גם יש לו משרתים שונים שיכול על ידן למלאות כל מבווקו והנה האיש הזה בעת נלרך לו לנסוע מביתו על איזה זמן ואין באפשרו ליקח עמו כל ההכנות הג"ל מביתו שיכול להשתדן ע"י שמה כפי הרגלו בכל זאת לא נוכל לבו מזה כי ברור הכסף אשר מן אימו ה' יוכל למלאות רגו כפי אשר הורגל בביתו גם בדרך ולפעמים ישבע רצון מכל דבר יותר מכפי אשר השיג בביתו, בכסף ושיג אכסניא לפי כבודו, בכסף ושיג משרתים אשר ימרו למלאות כל חפלו על לך היותר טוב כן בענינו בעת שהיינו על מקומנו בארץ הקדושה והיה לנו בית המקדש אז היה יכול כל אחד בכחו לתקן נפשו בכל עניי חיקויי הקרבנות יש חיקויים הנעשים ע"י קרבן עולה ויש הנעשים ע"י קרבן חודה ויש ע"י מנחה וכה"ג ובעו"ה ר' כעת אמתו בדרך וטובל ממנו מקדשיו ואין לנו לא מונח ולא כהן המכפר בכ"ז אל יפול לבבנו ע"ז כי הקב"ה בחסדו ימח' הגמיל לנו את חורמו הקדושה ואימה לא נטל ממנו אף בעת גלותו ועל ידה נוכל להשיג כל חיקויי הקרבנות הנעשים מלפנים וכמו שכתוב זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם וגי' שהלימוד בענייט אלו עומד במקום עולה ובמקום חטאת ובמקום אשם וגי', וכתוב עוד זאת תורת העולה היא העולה וגי' וכתבו המפרשים שר"ל כשאתם עוסקים בתורת העולה היא הקרבת העולה בעלמה [אח"כ מלאחי בההרש"א בהעניי כ"ז שכתב רמז נכון על הפסוק לולי תורמך שעשועי אז אכרתי בעניי חו"ל לולי תורמך שעשועי וגי' דהיינו מה שאני לומד וקורא בה בסדר הקרבנות אז אכרתי בעניי דהיינו בגלות כי לא היה לי קיום בגלות לולי הקריאה

בהם וכמ"ש חו"ל סם]:

פרק ג

בו יבואר שלימוד עניי הקרבנות מציל לאדם מכל הקסיונין שיש עליו.

כמה חביבה עניי קריאת תורת הקרבנות לפני הש"י שאפי' בעת שהיו מקריבין הקרבנות היה ג"כ מזה לקרות תורה אותו הקרבן וכדאיתא במדרש תנחומא על פסוק לו את אהבן ואח בניו לומר זאת תורת העולה כלומר שיאמר לבני ישראל שיטעסוק בקריאת העולה שאע"פ שמקריבין עולה עוסקין היו בקריאתה כדי שיזכו בקרבן עולה ובקריאתה עכ"ל המדרש, וכיאר הדבר נראה דכס שקבע הקב"ה שיתוקנו פניו העוניה למעלה ע"י מעשה הקרבן כן קבע עוד לתקן בשרש הענייט ע"י התורה שהיא שורש הקרבנות ושורש הכל יכוה מלוינו ג"כ בעת שנחמך אהבן ונניו לכהונה ביום שמיני למלואים ע"י הקרבת הקרבנות ליום הקב"ה שיקראו ג"כ הפרשה של אותו הקרבן וכמו שאמרו מ"ל ביומא (דף ו') אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי מנין שאף מקרא הפרשה משכב ח"ל זה

סדר